

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Deres ref:

Vår ref: 23/02504-5

Dato: 21.02.23

Utlendingsdirektoratets svar på høring av forslag om videreføring av midlertidige regler i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina m.m.

Utlendingsdirektoratet (UDI) viser til høring fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 17. januar 2023 om forslag om videreføring av midlertidige regler i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina m.m. Frist for besvarelse ble satt til 21. februar.

Vi vil i det følgende komme med innspill til kapittel 3, 9 og 12 i høringsnotatet.

Kapittel 3 «Ordningene i praksis – registrering, mottak, kartlegging og bosetting»

Etter UDIs vurdering er beskrivelsen av ordningene for det vesentlige dekkende. UDI ønsker likevel å komme med noen presiseringer.

Punkt 3.1 «Kartlegging»

I første avsnitt under dette punktet står det at: «*UDI sørger for bosettingsforberedende kartlegging av mottaksbeboere*». Etter UDIs vurdering er det mer presist å skrive at UDI kvalitetssikrer og oppdaterer bosettingsrelevante opplysninger om mottaksbeboere.

I siste avsnitt, nest siste setning står det at: «*Personer som bor privat eller har avtale om AMOT (alternativ mottaksplassering), kartlegges ikke av mottakene eller IMDi.*» UDI ønsker i denne sammenheng å minne om at heller ikke personer som har midlertidig alternativ mottaksplass (MAMOT), kartlegges før bosetting.

Punkt 3.2 «Mottak»

I andre avsnitt står det at: «*Justis- og beredskapsdepartementet instruerte 16. mars 2022 UDI om midlertidig å utvide ordningen for alternativ mottaksplass (AMOT) til å også gjelde personer i målgruppen for midlertidig kollektiv beskyttelse frem til bosetting, se GI-04/ 2022.*» UDI ønsker å presisere at instruksene ikke kun var en utvidelse, men en etablering av en ny midlertidig ordning, MAMOT, med

andre kriterier for innvilgelse enn AMOT.

Punkt 3.2.2 «Bosettingsordningen»

I siste avsnitt står det: «*Vedtaket om tilbud om bosettingskommune kan ikke påklages, jf. integreringsloven § 46 fjerde ledd. Flyktninger står fritt til å avslå tilbudet og bosette seg andre steder på egen hånd. I så fall mister vedkommende rett til introduksjonsprogram og introduksjonsstønad, og kan også miste annen støtte fra det offentlige.*» UDI ønsker å fremheve at flyktninger heller ikke har rett til plass på asylmottak dersom de avslår tilbudet om bosetting ved offentlig hjelp.

Kapittel 9 «Integreringsloven»

Punkt 9.2 «Gjeldende rett»

Plikt til opplæring og krav om beståtte prøver

Personer som har tillatelse etter utlendingsloven § 34 annet ledd, har ikke plikt til å delta i opplæring i norsk eller samfunnskunnskap, jf. integreringsloven § 37d. Bestemmelsen skiller ikke mellom personer som har tillatelse etter utlendingsloven § 34 annet ledd andre setning, som ikke danner grunnlag for permanent opphold, og tillatelse etter utlendingsloven § 34 annet ledd fjerde setning, som danner grunnlag for permanent opphold.

UDI forstår regelverket slik at det for personer som får opphold etter utlendingsloven § 34 annet ledd fjerde setning, ikke vil gjelde en senere plikt til opplæring, eller krav om bestått prøve i norsk muntlig og prøve i samfunnskunnskap, for å kunne få permanent oppholdstillatelse.

UDI antar imidlertid at dersom en person som opprinnelig har hatt tillatelse etter utlendingsloven § 34 som ikke danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, senere får en annen tillatelse som gir plikt til avsluttende prøve etter integreringsloven § 37, vil vedkommende også ha plikt til å bestå prøver ved søknad om permanent oppholdstillatelse.

UDI ønsker også å gjenta innspillet fra forrige høringsrunde om at den forenklede opplæringen personer med kollektiv beskyttelse har rett på ifølge integreringsloven, vil kunne påvirke gruppens muligheter til å få norsk statsborgerskap. For å få norsk statsborgerskap er det blant annet et vilkår at søkeren har oppnådd minimum nivå B1 på muntlig prøve i norsk og ha bestått statsborgerprøve, se statsborgerloven § 8. Dette kravet gjelder uavhengig av om man har rettigheter eller plikter etter integreringsloven, og også for søkere som ikke har krav om å bestå prøver for å få permanent oppholdstillatelse.

Punkt 9.4.2.4 Språktilbudet i introduksjonsprogrammet

Departementet foreslår å regulere i ny § 43e integreringsforskriften at språktilbudet i introduksjonsprogrammet kun skal være norsk eller engelsk og ber om høringsinstansenes syn på dette. UDI er positive til den foreslåtte begrensningen. Etter UDIs erfaring er både kunnskap om norsk og engelsk

etterspurt av deltakere på introduksjonsprogram.

Punkt 9.4.3 Vurdering av behov for ytterligere tilpasninger i integreringsloven

Integreringsloven §§ 37a og 37b hjemler nå unntak fra plikten til å delta i opplæring i mottak etter integreringsloven § 5, og unntak fra rett og plikt til å gjennomføre kompetansekartlegging før bosetting etter lovens § 6. Unntakene gjelder kun personer som er i målgruppen for ordningen med kollektiv beskyttelse, eller har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34.

De midlertidige reglene i integreringsloven kapittel 6A gjelder i utgangspunktet kun for personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34. Integreringsloven § 37e annet ledd åpner imidlertid for at det også kan gjøres unntak for andre personer dersom kapasitetshensyn i kommunen eller fylkeskommunen gjør det nødvendig.

Etter UDIs vurdering kan det ved svært høye ankomster bli utfordrende for kommunene å tilrettelegge for opplæring i asylmottak også for øvrige asylsøkere som bor i mottak og som har plikt til å delta i opplæring etter § 5. UDI antar derfor at det ved svært høye ankomster kan bli behov for å benytte seg av adgangen til å lage en forskriftshjemmel som gjør unntak for øvrige asylsøkeres rett til opplæring i mottak, jf. integreringsloven § 37e annet ledd, jf. første ledd bokstav a.

Videre antar UDI at det ved svært høye ankomster også vil kunne være behov for forenklet kartlegging av alle beboere på asylmottak, ikke kun personer omfattet av § 34. Dette for å sikre gjennomstrømning i mottakssystemet. UDI ber derfor departementet om å vurdere om det bør innføres en midlertidig unntakshjemmel som fritar vertskommuner for asylmottak fra plikten til å kartlegge kompetansen til personer som bor i mottak, og som har fått opphold.

Kapittel 12 Helselovgivningen

Punkt 12.2.1 Om rettigheter til helse- og omsorgstjenester for fordrevne fra Ukraina

I nest siste avsnitt under dette punktet står det at: «*Asylsøkere i statlig mottak eller som har tilbud om opphold i statlig mottak, har ikke krav på omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 a andre ledd, (...).*»

UDI ønsker å presisere at dette kun gjelder voksne asylsøkere. Barn under 18 år har rett til helse- og omsorgstjenester fra vertskommunen, se forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket § 4.

Punkt 12.4.2 Vurdering av behov for ytterligere tilpasninger – unntak fra retten til å stå på fastlegeliste

Departementet har bedt om høringsinstansenes syn på om en midlertidig hjemmel som gjør unntak fra retten til å stå på liste hos en fastlege, kan være et hensiktsmessig beredskapstiltak som kan benyttes ved et høyt antall ankomster av fordrevne fra Ukraina.

UDI viser til Helsedirektoratets vurderinger og anbefalinger under høringsnotatets punkt 12.3.3, og anbefaler i likhet med dem at det ikke gjøres unntak fra retten til å

stå på en fastlegeliste for flyktninger fra Ukraina. UDI har særlig lagt vekt på at Helsedirektoratet påpeker at et unntak ikke vil avlaste kommunene i deres ansvar for å sørge for allmennlegetjenester til denne gruppen, men flytte utfordringen fra fastlegeordningen og over til de øvrige delene av kommunens helse- og omsorgstjeneste.

Som påpekt av departementet under punkt 12.4.2 vil det også dersom det blir behov for det, være hjemmel til å begrense retten til å stå på fastlegeliste ved opphold på mottak i pasient- og brukerrettighetsloven, jf. § 1-2 første ledd. UDI antar at ved høye ankomster vil denne unntakshjemmelen kunne få en forholdsvis stor praktisk effekt hvis mange blir boende på mottak.

Dersom det skal åpnes for en unntakshjemmel fra retten til å stå på fastlegeliste for personer med kollektiv beskyttelse, ønsker UDI å understreke viktigheten av at kommunene i så tilfellet må gjøre kompensierende tiltak for å påse at gruppens helserettigheter ikke blir skadelidende.

Med hilsen

Beate Holter

fung. direktør for Styring og regelverk

Ina Knarvik Hørnes
seksjonssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk i Utlendingsdirektoratet og har derfor ingen signatur.

Brevet sendes kun elektronisk.

Mottaker(e):

Kopi til: